

EUSTOCHIA, MAREA STAREȚĂ DE LA AGAPIA – aduceri-aminte după douăzeci de ani –

Arhim. Timotei AIOANEI

Monahismul are slujitori de faimă, a căror viață și lucrare, dincolo de smerenie și ascultare, rămân pilduitoare în amintirea posterității. Despre unii dintre ei se poate spune că sunt oameni providențiali, trimiși în chip special într-un anumit timp, pentru a schimba istoria unei mănăstiri, a unei regiuni sau chiar a țării întregi.

Așa a fost marea stareță a Mănăstirii Agapia, stavrofora Eustochia Ciucanu.

Îmi amintesc că se zicea despre ea, cu admirație, că ar fi fost „maica general”, călugărița care putea, fără obstacole, să conducă un minister cu multe probleme, pentru ca în final să culegă rezultate strălucite.

Stavrofora Eustochia Ciucanu era nu doar o persoană cu multe inițiative și preocupări administrative, ci mai ales o călugăriță iubitoare de Liturghie și de pravilă, un om al comunității și al comuniunii, aspră și iubitoare în același timp, erudită și smerită, semeță când trebuia, stăpânind cu exigență „bastonul stărețesc”, pe care Sfânta Parascheva, ocrotitoarea ei, și Mitropolitul Justin Moisescu i l-au dăruit pe 12 octombrie 1960, când a devenit stareță a Agapiei. Fusese ascultătoare de rând, elevă la vestitul Seminar agapian ocrotit de mult-milostiva sfântă, studentă eminentă, profesoară și apoi directoare a cooperativei meșteșugărești „Arta monahală”, aflată sub oblăduirea mănăstirii.

Un vâl aparent de asprime se așeza uneori peste chipul și sufletul bun al maicii Eustochia. Dincolo de el, prin ochii pătrunzători ai călugăriței – care nu aflau niciodată odihna trupului și a genelor dormitare, până când nu săvârșea lucrul Domnului – se putea privi cerul senin.

La biserică, în birou, la masa de scris, în arhivă și în bibliotecă, în gospodărie sau ateliere, la casele maicilor, în călătoriile departe de țară ori pe la mănăstirile Moldovei, cu treburi prin București sau în alte locuri pentru binele mănăstirii, maica Eustochia a fost, după cum spun cuvintele Evangheliei, „iconomul credincios și atent”, care a înmulțit talanții primiți de la Stăpânul din ceruri.

S-a născut pe 1 aprilie 1929, în satul Schitul Hangu, comuna Ceahlău, din părinții Vasile și Aneta. A fost botezată cu numele Ana de preotul Constantin Bârsan, având drept nași pe Ana Vladimir Co-roamă și Ana Manoliu¹. A urmat primele șapte clase în satul natal și a venit la Agapia în 1943, la 14 ani, fiind ucenică a monahiilor Glicheria și Haritina Gavrilă. Cu recomandarea arhimandritei Agafia Velase, a fost înscrisă la Seminarul monahal „Cuvioasa Parascheva” din Mănăstirea Agapia. A avut rezultate remarcabile în toți anii de seminar: în anul I: 9,43; în anul II: 9,67; în anul III: 9,85; în anul IV: 9,87.

La București a urmat Institutul Teologic de Grad Universitar, pe care l-a absolvit, în 1956, în urma susținerii tezei de licență „Mântuitorul Iisus Hristos, persoană istorică”, cu media 9,22².

A fost călugărită pe 26 septembrie 1953, împreună cu Anastasia Romanschi, în vremea stăreției monahiei Veronica Constantinescu. La actul tunderii în monahism au luat parte călugărițele din soborul mănăstirii și numeroși credincioși³.

În ziua de 12 decembrie 1956, Consiliul duhovnicesc, Juriul de Judecată și Economic al Mănăstirii Agapia au ales-o în postul de casieră⁴, în locul venerabilei monahii Magdalena Nemțeanu, care a avut această ascultare timp de cincizeci de ani.

A lucrat ca profesoară de limbi clasice la Seminarul din Agapia, predând și alte discipline⁵. În perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 1958 a fost președinte al Cooperativei „Arta monahală” din Mănăstirea Agapia⁶.

¹ Dovada preotului Ioan Ungurean, paroh al parohiei Schitul Hangu, com. Ceahlău, jud. Neamț, din 18 martie 1942. Cf. dosar Mănăstirea Agapia.

² Diploma de Licență în Teologie nr. 247, din 20 noiembrie 1956. Arhiva Facultății de Teologie „Justinian Patriarhul” din București.

³ Adresa nr. 3788 octombrie 1953, Dosar Mănăstirea Agapia.

⁴ Adresa nr. 57415 decembrie 1956, Dosar Mănăstirea Agapia.

⁵ Adresa nr. 3286 mai 1959, Dosar Mănăstirea Agapia.

⁶ Adresa nr. 6511957, Dosar Mănăstirea Agapia.

Mitropolitul Moldovei și Sucevei Justin Moisescu a numit-o stareță a Mănăstirii Agapia începând cu 1 octombrie 1960, înlocuind-o pe monahia Veronica Constantinescu⁷. A fost instalată pe 12 octombrie 1960 de arhimandritul Dionisie Velea, exarhul mănăstirilor și starețul Mănăstirii Neamț.

Pe 8 noiembrie 1973 primește rangul de stavroforă pentru „merite deosebite în slujirea monahismului”⁸.

În anii ‘80, la Fălticeni, locuia familia scriitorului Vasile (Lala) Lovinescu. Încărcat de ani, retras din viața publică, Vasile Lovinescu scria permanent și păstra în sertar textele pentru vremurile care aveau să vină. Era conștient că cenzura comunistă nu va îngădui publicarea lor. Doamna Steliana Lovinescu, o femeie admirabilă, își îndrepta mereu pașii către biserică și se ruga mult, asemenea unei călugărițe de vocație.

Într-o zi, pe când poposeam în casa de pe strada Sucevei, cei doi bătrâni înțelepți mi-au încredințat un dar pentru monahia Filofteia Șenchea de la Agapia. Călătorind către Sihla, m-am oprit la Agapia, în casa maicii Filofteia, originară din ținutul Brașovului, de vreo aizeci de ani închinându-și viața lui Hristos în cea mai cunoscută mănăstire de călugărițe din România. Filofteia Șenchea era consilieră a mănăstirii, călugăriță venerabilă, ucenică și colaboratoare apropiată a arhimandritei Agafia Velase, fostă stareță a Mănăstirii Agapia.

În casa maicii Filofteia am cunoscut-o pe stareța Eustochia Ciucanu. Nu știam atunci prea multe lucruri despre ea. Înaintea venirii ei, casa trecea prin numeroase pregătiri. Era, desigur, un musafir important. Vorbea cu înțelepciune și zâmbea arareori. Aveam să-mi dau seama mai târziu că stărețise mulți ani și că mănăstirea îi datora foarte mult – biserica mănăstirii înnoite, pictura lui Grigorescu restaurată, pictură nouă la biserica de la Bogoslov, gospodăria bine chivernisită, centrală termică nouă, încălzire centrală în toată mănăstirea, organizarea muzeului mănăstiresc și a Casei memoriale „Vlahuța”, permanenta supraveghere a atelierelor mănăstirești, dar mai ales grija de mamă față de soborul numeros al acestei mănăstiri (pe atunci erau peste patru sute de călugărițe).

---

⁷ Adresa nr. 138264 octombrie 1960, Dosar Mănăstirea Agapia.

⁸ Adresa nr. 1248730 noiembrie 1973, Dosar Mănăstirea Agapia.

Maica Eustochia era nelipsită de la sfintele slujbe. Înainte de revărsatul zorilor clopotul suna și monahiile se îndreptau spre bisericile mănăstirii. Stavrofora Eustochia își ocupa locul în strana stărețească. Rostea *Crezul*, *Rugăciunea Domnească*, în duminici *Cazania* și-n sărbători *Sinaxarul*. Călugărițele tinere și novicele îi făceau metanie mare, iar cele mai în vârstă o închinăciune. Din zori și până noaptea târziu, stareța Eustochia ostenea prin toată mănăstirea. Iubea și Agapia Veche, înălțând acolo o biserică nouă, împodobită ulterior cu pictură de ucenica ei, stareța de acum a Agapiei, cuvioasa stavroforă Olimpiada Chiriac.

Agapia a primit oaspeți și pelerini din toată lumea. În 1976, călugări și călugărițe din multe țări ale Europei s-au întrunit într-un congres, găzduit de această mănăstire. Stavrofora Eustochia Ciucanu a vorbit mult despre Ortodoxie și despre frumusețile monahismului românesc. A călătorit în toată Europa, iar, uneori, a trebuit să înfrunte opreliștile vremurilor, nefiindu-i îngăduit să participe la simpozioane, congrese și întâlniri interconfesionale.

În 1971, stavrofora Eustochia Ciucanu a fost, pentru șase luni, bursiera Bisericii Ortodoxe Române la Institutul Teologic Catolic din Regensburg – Germania. Pe toată durata acestor studii, ea a fost suplinită la Agapia de monahia Eufrazia Sârbu. În luna iunie a aceluiași an a participat la simpozionul teologic din Schpindelhof – Germania, care a avut ca temă „Botezul și Euharistia”. Între 8 și 20 iulie 1971, a participat la întrunirea interconfesională de la Roma, care a avut ca temă „Trăirea spirituală în Biserica creștină”, întrunire la care a prezentat referatul „Spiritualitatea și trăirea duhovnicească a monahismului românesc”. Totodată, a avut convorbiri cu cardinalul Wili Branz, conducătorul Secretariatului Vaticanului, care a prezidat lucrările întrunirii, după care a fost primită de Papa Paul al VI-lea, purtând cu acesta o scurtă conversație. În 23-29 august 1978, a participat la cea de-a VIII-a Întrunire ecumenică a călugărițelor ortodoxe, catolice și protestante de la Grandchamp, Elveția. Conferința a avut ca temă „Vie consacree – Mission et Unite” (text și comentarii din Evanghelia lui Ioan, capitolul XVII).

În perioada 7-11 iunie 1978 a fost delegată de Biserica Ortodoxă Română pentru a participa la Întrunirea teologică interconfesională KAIRE Diakonia, ținută la Gustrow – Germania, organizată de Biserica Luterană, cu două teme principale: „Dumnezeu

este mai mare decât inimile noastre și știe totul” (Isaia 42, 49, 52, 53) și „Crucea în lume, crucea pentru lume, slujirea și ancorarea ei în taina robului lui Dumnezeu” (Ioan 3, 20; Filipeni 2, 8; Marcu 1, 16-20). Maica Eustochia a susținut referatul „Învățătura despre Sfânta Cruce și cinstirea ei în Ortodoxie”.

În 7-13 iunie 1979, ca urmare a invitației primite din partea Organizației „Innere Mission und Hilfswerk der Evangelischen Kirchen” din Germania, a participat la întrunirea diaconică KAIRE, care s-a desfășurat la Gustrow Mecklenburg, Germania⁹.

La Conferința internațională a femeilor, din Sofia – Bulgaria, organizată în perioada 16-20 mai 1988, cu tema „Femeia pentru pace și dreptate”, maica stareță a susținut referatul „Slujirea păcii și a dreptății în lume – temeuri scripturistice”.

Între 28 august și 5 septembrie 1979, cu aprobarea Patriarhiei Române, a participat la cea de-a IX-a Întrunire internațională a călugărițelor, organizată de Centrul Ecumenic de la Madrid, în Mănăstirea Voiron din Franța. Tema conferinței: „Violența Crucii”. Tema prezentată: „Prin cruce la biruință”. Pe 12-20 iunie 1980 a participat la Conferința teologică organizată de Biserica Luterană din Suedia, în Mănăstirea catolică Vadstena și la Universitatea din Upsala, cu tema: „Mântuitorul Hristos și misiunea Lui specială dată de Tatăl, în contextul scrierilor din Noul Testament”. În 1985, în perioada 2-10 septembrie, maica Eustochia a participat din nou la Întrunirea Teologică KAIRE, tema abordată fiind: „Cetatea lui Dumnezeu, cetatea oamenilor”. Între 31 august și 6 septembrie 1988 a participat la Congresul internațional și interconfesional al călugărițelor, organizat de Conferința Episcopilor Spanioli de la Madrid, care a avut loc la Albi – Franța, având ca temă „Viața consacrată, astăzi”.

În perioada 11-17 septembrie 1976, Biserica Ortodoxă Română a găzduit la Mănăstirea Agapia consultația ecumenică „Rolul femeii în Biserică și societate”, organizată sub auspiciul Consiliului Ecumenic al Bisericilor, lucrări care au avut loc la Mănăstirea Agapia și care au reunit peste patruzeci de delegați din diferite țări ale lumii. Stavrofora Eustochia Ciucanu a fost delegată a Patriarhului Justinian Marina, în contextul amintit¹⁰.

⁹ Adresa Sectorului Relații Externe Bisericești, nr. 4091979.

¹⁰ Adresa Patriarhiei Române, nr. 129691976.

În anul 1977 a făcut, timp de o lună, un pelerinaj la Ierusalim, fiind înlocuită la Agapia de monahia Macrina Todiruş, atunci ghid al mănăstirii.

În vremea stăreţiei maicii Eustochia, Mănăstirea Agapia a fost vizitată de Patriarhul Nicolae al VI-lea al Alexandriei (în 1971)¹¹, Patriarhul Maxim al Bulgariei (în 1972)¹², Arhiepiscopul Damianos al Sinaiului, Raithului și Faranului (în 1980), Patriarhul Ierusalimului Diodor I (în 1982)¹³, Patriarhul Pimen al Moscovei și al întregii Rusii (în 1983), Patriarhul Dimitrios I al Constantinopolului (în 1987) și alți mulți ierarhi ai Bisericii Ortodoxe surori. Tuturor le-a fost gazdă ospitalieră. Delegațiile au vizitat nu doar biserica pictată de Grigorescu, ci și biblioteca cu multe incunabule, precum și atelierelor de broderie și covoare, muzeul și așezarea mănăstirească, păstrate cu deosebită grijă din vremurile de demult până în zilele noastre. Cu prilejul vizitei Patriarhului Ierusalimului, maica Eustochia a primit înalta distincție „Crucea Sfântului Mormânt”¹⁴.

Agapia, în vremea stăreţiei stavroforei Eustochia Ciucanu, s-a bucurat de prietenia și admirația multor oameni de cultură. Maica Eustochia l-a întâlnit la Agapia pe profesorul de Teologie și scriitorul Gala Galaction (Grigore Pișculescu). Fiica acestuia, Sabina Bajacchini Galaction, scriitoare și ea, consemna: „După patruzeci de ani de depărtare, cu duioșie și durere am revăzut Mănăstirea Agapia, dorită și visată de mine în acest lung timp”, iar altă dată scria: „Mănăstirea Agapia trăiește ca un vis frumos în îndepărtata mea copilărie și mă întorc s-o revăd ori de câte ori drumul meu mă aduce în draga mea țară”¹⁵.

În primii ani ai stăreţiei maicii Eustochia Ciucanu, savantul Henri Coandă, reîntors în țară după un timp îndelungat, a poposit la Agapia, locul în care și-a petrecut o mare parte a copilăriei. Cu ochii scăldați în lacrimi, plin de nostalgie, el spunea despre anii începuturilor sale: „Toată mănăstirea era a noastră...”¹⁶. În cartea

¹¹ Vezi Revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1971, nr. 9-12.

¹² Vezi Revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1972, nr. 9-12.

¹³ Cartea de aur a Mănăstirii Agapia și Revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1982, nr. 5-6, p. 448.

¹⁴ Vezi Revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1982, nr. 5-6.

¹⁵ Cartea de aur a Mănăstirii Agapia.

¹⁶ Cartea de aur a Mănăstirii Agapia, vezi însemnarea din iunie 1967.

Din nou acasă a celebrului aviator se va aminti despre această ultimă vizită a lui Coandă întreprinsă la Mănăstirea Agapia.

După cel de-al doilea Război Mondial, până spre apusul vieții, venea vară de vară la Agapia poetul ieșean George Lesnea, care scrie:

„M-a purtat al vremii val/ Pe-o fermecătoare cale/ La Agapia din deal,/ La Agapia din vale.

Nu-i prea lung al vieții drum/ Bate soarele fereastra/ Și mă bucur că acum/ Iată scriu în cartea asta” (George Lesnea, 1977).

Când i s-a cerut fotografia pentru a completa *Galeria portretelor scriitorilor* din muzeul mănăstirii, sub chipul lui, George Lesnea a scris aceste versuri:

„Al Agapiei parfum/ M-a vrăjit în tinerețe/ Și îl simt cu drag și-acum/ Când o văd la bătrânețe”.

Ca și poetul George Lesnea, artistul poporului Ștefan Ciubotărașu și alți mari artiști ai Teatrului Național din Iași și din București și-au petrecut concediile de vară la Agapia. În *Cântec de obcină*, poezie care-i, oarecum, *Cântecul lebedei*, Ștefan Ciubotărașu închină versurile Agapiei, din care cităm doar o strofă:

„În liniștea Agapiei blajină/ Întinsă peste brazi și stei/ Ascult, părinte Dosoftei/ Cântarea ta care suspină/ Rămasă de la bunii mei” (Ștefan Ciubotărașu, *Agapia*, 1977).

Maica Eustochia a fost amfitrionul atent și interlocutorul avizat și rafinat al scriitorilor care au poposit la Agapia, fie că au venit pentru bucuria întâlnirilor, fie pentru odihnă, reculegere ori creație. Amintim din anii aceia pe arhimandritul Bartolomeu (Valeriu) Anania, mitropolitul de mai târziu, scriitorul ieșean Grigore Ilisei, Geo Bogza, Zoe Dumitrescu Bușulenga, Radu Boureanu, Ana Blandiana, I.D. Ștefănescu (ginerile lui Alexandru Vlahuță), îngrijit în ultimii ani ai vieții de călugărițe și îngropat apoi la Agapia. În vara anului 1981, am participat și eu la înmormântarea lui, săvârșită, prin bunăvoința maicii Eustochia, în biserica cea mare a mănăstirii, „privilegiu” de care se bucură doar starețele și preoții slujitori ai vestitei mănăstiri.

Ioan Alexandru a scris la Agapia volumul *Imnele Moldovei*, unde se regăsesc câteva poezii închinare mănăstirii:

„Iar stelele de vor pieri pe cer/ Și amorți-vor urmele-n țărână/
Și s-ar întoarce toate în mister/ Agapia, iubirea va rămâne.

De va pieri credința pe pământ/ Și fiecă nădejde va apune/ Și s-or trezi pustiile pe rând/ Agapia, iubirea va rămâne”.

În volumul *Imnele iubirii*, Ioan Alexandru îi dedică maicii Eustochia poezia *Agapia*, fapt deosebit de semnificativ, dacă ne gândim la greutatea vremurilor și la severitatea cenzurii:

„Aici se duce lupta cea mare/ Dinspre cer să nu dăm înapoi/ Ce-am dobândit prin vremi de renunțare/ Fără jertfă piere dintre noi.

De aceea-i turlă fiecare poartă/ Și pronaos fiecă pridvor/ Și-n sandalele de piele moartă/ Șerpuiește foc mistuitor.

Aici e strânsă toată averea noastră/ În jurul dragostei ce-avem mai sfânt/ Câte-o mușcată-n fiecă fereastră/ O candelă în fiecă cuvânt”¹⁷.

Arhimandritul Bartolomeu Valeriu Anania, într-una dintre scrierile despre Agapia, evoca:

„Acum vreo trei decenii ședeam în cerdac, la o cafea, cu Maica Stareță Agafia Velase. Cred că era nonagenară. Se rânduise cârmuire nouă, iar ea își urmărea gloata de ucenițe cum îi cară lucrurile personale din spațiul oficial, ducându-i-le îndărăt, acasă: mese, scaune, preșuri, dulapuri, etajere...

Dar acolo, ce mai este, Maică Stareță?

Ucenițele își luptau spinările cu un coșciug. Bătrâna a răs din toată gingia, bătându-și palmele de genunchi:

Mi l-am făcut, părinte, de vreo patruzeci de ani, să fiu pregătită, dar dacă am văzut că nu mai mor, l-am așternut cu fân și am pus găinile să ouă în el și să scoată pui...

Coșciugul Maicii Velase a mai dat câteva generații de vietăți, după care, pentru că tot se obișnuise cu viața, a primit-o și pe ea, să bată din el la poarta luminii.

Maica Eustochia era pe atunci elevă în primii ani de Seminar. Acum depășește un sfert de secol de când cârmuiește mănăstirea, fiind, mi se pare, într-o istorie de aproape două sute de ani, una dintre cele numai trei starețe de mare durată și necontestată vrednicie, alături de Elisabeta Costache și Tavefta Ursache. Veghează, aleargă, îndeamnă, laudă, mustră, poartă în ființă, gemene, pe Marta și Maria, nu se înstrăinează nici de umbra stejarului din Mamvri, iar seara, târziu, după pravila singuratică, află timp și putere pentru o carte nouă. Din când în când trece și hotarul, ducând numele patriei și profilul tagmei până la margini de lume.

¹⁷ Vezi *Imnele iubirii*, Editura Cartea Românească, 1983, p. 333.

Când și-a mai adunat atâtea ceasuri pentru a scrie o carte e încă un lucru de mirare, mai ales pentru cel ce cunoaște acest fel de osteneală. I-am citit manuscrisul cu emoție și încântare, dar și cu admirație pentru cutezanța de a fi înfruntat atâtea greutăți, știut fiind că despre Agapia s-a scris până acum foarte puțin. Autoarea, de parte de a fi admis soluția comodă a unei compilații, a coborât în arhive, s-a aplecat asupra documentelor, nu a disprețuit tradiția vie, a zăbovit cu pricepere și talent asupra frumosului artistic și, iată, ne dăruiește o sinteză în care bogăția informației face casă bună cu economia verbului¹⁸.

În ultimii ani ai stăreției stavroforei Eustochia am slujit ca arhidiacon la hramurile mănăstirii, la slujbele arhieresti, participând la diferite evenimente, fiind martorul unor mărturisiri pilduitoare, de care-mi amintesc adeseori.

Maica Eustochia a trăit în vremurile când, fără milă, călugărițele au fost alungate din mănăstire, dar ea le-a reprimat, asumându-și riscul în vremuri de prigoană. De aceea, viețuitoarele mănăstirii au iubit-o, cu toate că maica era, cum am amintit, aspră la prima vedere. Mai mult decât orice, stareța Eustochia a iubit mănăstirea și pe multele ei ostenitoare. În vremurile în care Biserica era umilită și marginalizată de cei aflați vremelnice la conducerea țării, stareța Eustochia a avut curajul să-i înfrunte și să lupte pentru drepturile mănăstirii și ale călugărițelor ei. Se vorbește încă prin părțile locului despre momentul când i-a interzis Elenei Ceaușescu să intre în Sfântul Altar. Pentru acest fapt a existat pericolul ca mănăstirea să fie închisă. Dar maica Eustochia a biruit și atunci, ca și altădată, cu ajutorul lui Dumnezeu și cu rugăciunile fierbinți ale măicuțelor pe care le reprezenta.

Jertfindu-se permanent pentru Biserica lui Hristos, și-a sfârșit zilele la București, după ce participase la o întrunire cu profesorii de la facultățile de teologie și seminariile teologice din România, în calitate de profesoară la Catedra de Noul Testament și directoră a Seminarului „Sfânta Parascheva” de la Agapia.

Nu cred că vreo călugăriță s-a bucurat de mai multă cinste ca stareța Eustochia. Când și-a încheiat călătoria vieții pământenă, Înaltpreasfințirii și Preasfințirii Părinți Daniel al Moldovei și Bucovinei,

---

¹⁸ Arhim. Bartolomeu Anania, „Postafață”, în Monahia Eustochia Ciucanu, *Mănăstirea Agapia. Monografie*, Editura Mitropoliei Moldovei și Sucevei, Iași, 1988.

Bartolomeu Anania, Teodosie al Tomisului, Eftimie al Romanului și Hușilor, Epifanie al Buzăului, Calinic Botoșăneanul, Ioachim (Mareș) Vasluiuanul și Gherasim Vrânceanul, cu mulți preoți și diaconi, s-au rugat în ziua aceea de februarie 1992 la căpătâiul ei¹⁹. Una dintre elevele ei i-a dedicat atunci o poezie cu un vers sugestiv: „Iubirea n-o ucide piatra de mormânt”²⁰.

Candela de la mormântul ei nu s-a stins niciodată. Ucenicele pe care le-a format și le-a primit în mănăstire urcă adeseori colina până la cimitir, ducându-i flori proaspete și aprinzându-i lumânări de ceară curată.

Istoria Mănăstirii Agapia a consemnat cu litere aurite perioada stăreției stavroforei Eustochia Ciucanu. Ierarhi și slujitori ai Bisericii din diverse locuri, scriitori, profesori universitari, teologi, medici și oameni din toate categoriile sociale își amintesc de vrednica stareță a Agapiei. Unii o consideră cea mai mare stareță sau, oricum, printre cele mai importante starețe ale ctitoriei hatmanului Gavriil. În cei treizeci și doi de ani de slujire grea în demnitatea de stareță a uneia dintre cele mai mari mănăstiri de călugărițe, stavrofora Eustochia Ciucanu și-a împletit cu multă osteneală, statornicie și dăruire cunună din flori neveștejite, pe care El, Dreptul Judecător, i-o va dărui în ziua aceea²¹.

---

¹⁹ Vezi Revista „Teologie și Viață”, anul II (1992), nr. 1-3.

²⁰ Daniela Lucaci, în Revista „Candela Moldovei”, 1992, nr. 3-4 (martie-aprilie).

²¹ Arhim. Timotei Aioanei, *Portrete în cuvinte*, Editura Trinitas, Iași, 2007.

**Eustochia, the great abbess of Agapia
- Memories after twenty years -**

Archim. Timotei AIOANEI

Monasticism has famous servants, whose life and work, beyond humility and obedience, remain exemplary in the memory of posterity. About some of them it can be said that are providential people, sent in a specific time to change the history of a monastery, region or even of the whole country. Such was the great abbess of the Agapia Monastery, Stavrophore Eustochia Ciucanu.

The History of Agapia Monastery recorded with golden letters the abbey period of Stavrophore Eustochia Ciucanu. Bishops and ministers of the Church from various places, writers, professors, theologians, doctors and people from all walks of life remember of the worthy abbess of Agapia. Some consider her to be the greatest abbess or, anyway, among the most important abbesses of the Monastery founded by the betman Gavriil. In the thirty-two years of unmatched labour in that dignity of one of the largest women monasteries, Stavrophore Eustochia Ciucanu has braided with great effort, perseverance and dedication the garland of unseared flowers, that will be given to her, in that day, by the Right Judge.